

ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ

«АСОЦІАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Юридична адреса: вул. Є. Сверстюка, 11, м. Київ, 02660

Поштова адреса: вул. Костянтинівська, 71, а/с 8, Київ, 04080

Тел. 0 67 238 18 64;

e-mail: nOmelianenko@expertus.com.ua; www.facebook.com/doshkillia.ua

НАКАЗ

29.12.2023

Київ

№ 46-о

Про затвердження програми навчання з питань гендерній рівності в дошкільному дитинстві та запобіганню насильства дорослих щодо дітей

З метою реалізації активності 2.2.1.2, передбаченої проектом ЮНІСЕФ «Умовах кризи в Україні», підвищення професійного розвитку педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, проведення онлайн навчання (6500 осіб) з пріоритетних ЮНІСЕФ громад (Київська, Житомирська, Полтавська, Кіровоградська, Закарпатська, Львівська, Чернігівська області)

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників - 30 годин (Додаток 1).

2. Розпочати навчання 06.01.2024 за розробленим графіком та у створених гугл класах.

Ільєнко Валентині, відповідальному секретарю, розмістити Програму на сайті Асоціації.

. Регіональним координаторам, тренерам, відповідальним за організацію навчання на визначених локаціях:

забезпечити реєстрацію учасників, вжити усіх організаційних питань щодо участі в онлайн навчанні, протягом очного навчання;

. забезпечити своєчасне інформування учасників навчання, до 05.01.2024.

. Кузьменко Оксані, відповідальному секретарю, оформити договори на тренерів, які проводитимуть навчання, регіональних координаторів для здійснення у подальшому оплати праці, до 15.01.2024.

. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Голова правління

Ніна ОМЕЛЬЯНЕНКО

З наказом ознайомлені:

_____ Кузьменко Оксана

_____ Валентина Ільєнко

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ голови правління ВГО «Асоціація
працівників дошкільної освіти»
від 29.12.2023 № 46-о

Програма підвищення кваліфікації «Сприяння гендерній рівності в дошкільному дитинстві та запобіганню насильства дорослих щодо дітей»

**Розробники: Всеукраїнська громадська організація «Асоціація
працівників дошкільної освіти»**

Косенчук Ольга Геннадіївна, кандидат педагогічних наук, доцент;

Байер Ольга Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент;

Кокарева Анжеліка Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент;

Проскурка Наталія Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент;

Тарнавська Наталія Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення

Програма підвищення кваліфікації (далі – Програма) складена відповідно до міжнародних стандартів та державної політики у сфері освіти.

Розроблена та апробована у межах проекту «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні» Дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ для підтримки сімей з дітьми, які постраждали від війни, який реалізує ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України.

Учасниками онлайн навчання стали 6500 педагогічних працівників закладів дошкільної освіти з 7 областей України (Закарпатська, Житомирська, Кіровоградська, Київська, Львівська, Полтавська, Чернігівська).

Апробували програму:

Ольга БАЙЄР, кандидат психологічних наук, доцент;

Ірина ГРУЗИНСЬКА, кандидат психологічних наук, доцент;

Наталія ГАГАРИНА, кандидат педагогічних наук;

Наталія ДЕМЧЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент;

Вікторія ЗЛАГОДУХ, кандидат психологічних наук, доцент,

Ірина КАРАПУЗОВА, кандидат педагогічних наук, доцент

Ольга КОСЕНЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент;

Тетяна КОСТЕНКО, кандидат психологічних наук, старший дослідник;

Анжеліка КОКАРСВА, кандидат педагогічних наук, доцент;

Олена КРАЙНОВА, експерт з питань дошкільної освіти, регіональний тренер;

Наталія МИСЬКОВА, кандидат педагогічних наук, доцент;

Лілія ОНОФРІЙЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент;

Наталія ПРОСКУРКА, кандидат психологічних наук, доцент;

Наталія ТАРНАВСЬКА, кандидат психологічних наук, доцент;

Кристина ШЕВИЧ, експерт з питань дошкільної освіти, регіональний тренер.

Актуальність:

Одним із головних завдань закладу дошкільної освіти є різносторонній розвиток дитини в орієнтованому на її потреби середовищі, що дозволяє пізнавати світ через взаємодію з однолітками і дорослими, дослідження, практичні заняття та ігри. Дошкільні роки є максимально сприятливими для розуміння дитиною навколишнього світу.

Саме тому важливим є питання ознайомлення дітей з поняттями гендерної рівності та запобіганню упереджень та будь-якого насильства на цьому етапі. Знайомство з основами гендерної рівності допомагає зламати традиційні стереотипи. Діти дізнаються, що і хлопчики, і дівчатка можуть займатися будь-якими інтересами чи кар'єрою, сприяючи інклюзивності та відкритості. Запобігання насильству щодо дітей з боку дорослих та в дитячих колективах сприяє побудові шанобливих й здорових стосунків, заснованих на взаємній повазі та розумінні, закладаючи основу для шанобливого спілкування протягом усього життя. Діти, які рано познайомилися з цими цінностями, мають усі можливості вирости толерантними, чуйними та відповідальними людьми, які роблять позитивний внесок у суспільство.

Сучасна Україна та світ зіткнулися з агресією та війнами. У цій кризовій ситуації взаємодія між людьми, взаєморозуміння і підтримка стають ще більш актуальними. Різні соціальні спільноти стають все більш зв'язаними між собою. Просування цінностей гендерної рівності, справедливості та відмови від насильства узгоджується з глобальними зусиллями зі створення інклюзивних і мирних суспільств.

Цільова група: педагогічні працівники закладів дошкільної освіти.

Обсяг: 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Форми підвищення кваліфікації: інституційна - очна, дистанційна; змішана.

Мета підвищення кваліфікації: формування та розвиток компетентності педагогічних працівників закладів дошкільної освіти щодо сприяння гендерній рівності в дошкільному дитинстві та запобіганню насильства дорослих щодо дітей.

Реалізація вище зазначеної мети передбачає розв'язання таких **завдань:**

Сприяти розумінню педагогами концепції гендерної рівності, дозволяючи їм виявляти упередження або стереотипи, які можуть негативно вплинути на сприйняття та поведінку дітей.

Ознайомити педагогів зі стратегіями подолання гендерних стереотипів у діяльності та взаємодії, дидактичних й ігрових матеріалах, надання дітям дошкільного віку широкого спектру прикладів і досвіду, що виходить за рамки традиційних гендерних ролей

Розвивати здатність підтримувати індивідуальність кожної дитини, дозволяючи їй виражати себе та досліджувати свої інтереси незалежно від суспільних гендерних норм.

Формувати у педагогів і батьків знання, навички та стратегії для виявлення, вирішення та запобігання різним формам насильства в дошкільному віці.

Підвищити обізнаність щодо важливості створення безпечного, шанобливого та сприятливого середовища в закладах дошкільної освіти, що підтримує цілісний розвиток дітей, вільний від дискримінації та насильства.

Відпрацювати навички щодо визначення ознак насильства чи жорстокого поводження з дітьми, знаючи, як реагувати ефективно та чуйно.

Перелік компетентностей

Підвищення кваліфікації практичних психологів закладів дошкільної освіти передбачає вдосконалення набутих та розвиток нових компетентностей (загальних і професійних), необхідних для сприяння гендерній рівності в дошкільному дитинстві та запобіганню насильства дорослих щодо дітей.

ЗК 01. Громадянська компетентність - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, брати участь у діяльності громади та у прийнятті рішень на всіх рівнях, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.

ЗК 02. Соціальна компетентність - здатність до конструктивного спілкування в різних середовищах, співпрацювати в командах, вести діалог та переговори, критично оцінювати соціальні події і явища, ефективно взаємодіяти з іншими людьми, налагоджувати ефективну міжособистісну комунікацію, спілкуватись з працівниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 04. Особистісна та навчальна компетентність - здатність до професійного розвитку, навчання протягом життя.

ЗК 09. Етична компетентність – здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, формулювати результати дослідження в термінах і поняттях, прийнятих у психологічній науці та практичній психології, дотримуватись принципів надання психологічної допомоги (ненанесення шкоди, об'єктивності, конфіденційності, поваги до клієнта, необхідності та достатності наданої інформації), діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності.

Очікувані результати підвищення кваліфікації передбачають здобуття таких знань, умінь та навичок:

Знання:

Розуміння гендерної рівності, ролей, упереджень і суспільних конструктів, які впливають на сприйняття дітей дошкільного віку.

Розуміння розвитку дитини дошкільного віку - когнітивні, емоційні та соціальні віхи.

Знання про різні форми насильства над дітьми, включаючи фізичне, емоційне та психологічне насильство, а також стратегії їх запобігання.

Ознайомлення з національними та міжнародними законами, політикою та рамками щодо захисту дітей та гендерної рівності.

Ефективні комунікаційні стратегії, призначені для дітей дошкільного віку і дорослих для вирішення гендерних проблем і запобігання насильству.

Уміння і навички:

Здатність співпереживати та розуміти перспективи дітей, сприяючи кращому спілкуванню та підтримці.

Володіти та застосовувати методи вирішення конфліктів ненасильницьким способом і сприяти позитивним стосункам між дітьми та дорослими.

Практикувати гендерно-нейтральні методики в системі дошкільної освіти, забезпечувати інклюзивність та рівність в ЗДО.

Усвідомлено та професійно надавати спеціалізовані, індивідуальні та групові послуги щодо запобіганню потенційному насильству чи дискримінації.

Залучати батьків до просування гендерної рівності та запобіганню насильства над дітьми.

Добирати та використовувати методики й втручання, що враховують різні культурні, соціальні та економічні контексти, сприяючи інклюзивності.

Здійснювати дистанційний супровід і підтримку суб'єктів освітнього процесу.

Зміст програми та форми роботи.

Зміст Програми складається з теоретичної, методичної та практичної підготовки фахівців, а також виконання педагогічними працівниками самостійної роботи.

Теоретична частина Програми орієнтована на оволодіння педагогічними працівниками ЗДО основними категоріями та поняттями щодо гендерної рівності та протидії насильству в дошкільному дитинстві.

Зміст практичної складової Програми передбачає формування здатності та готовності педагогічних працівників до своєчасного реагування, вибору психолого-педагогічного інструментарію щодо сприяння гендерній рівності та протидії насильству в дошкільному дитинстві. Застосування гнучких підходів до надання послуг у дистанційному та змішаному форматах.

Практичні завдання виконуються слухачами під час практичних занять, що передбачені навчально-тематичним планом Програми.

Самостійна робота містить завдання, спрямовані на вивчення стратегій психолого-педагогічного супроводу, на доцільне використання методів просування гендерній рівності та протидії насильству в дошкільному дитинстві; моделювання ситуацій із застосуванням психологічних інструментів з доведеною ефективністю, розробкою та аналізом кейсів із професійної практики.

Зміст Програми складається з 3 модулів, 9 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест, який складається з 50 тестових завдань, одне тестове завдання оцінюється в 2 бали. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники – 100 балів. Прохідний бал – 75. Учасники, які успішно склали тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми складає: 30 годин, з них: 6 год. – лекційні заняття, 16 год., – практична робота, 6 год., самостійна робота, 2 год., підсумкові заходи.

Навчально-тематичний план

Кількість годин						
	Назва теми	лекції	практичні заняття	самостійна робота	підсумковий тест	усього
Модуль 1. Вступ до гендерної рівності. / Базові засади. Мета: систематизувати фундаментальні знання про гендерну рівність та її значення для дошкільної освіти.						
1.1.	Організаційно-педагогічні умови та психологічний супровід процесу виховання гендерної ідентичності у дітей дошкільного віку	2		1		3
1.2.	Розуміння гендерних стереотипів та їх вплив на дітей дошкільного віку		2	1		3
1.3.	Визначення ролі педагогічних працівників у просуванні гендерної рівності в закладах дошкільної освіти		2	1		3
Модуль 2. Розвиток дитини та гендерна обізнаність. Мета: Підвищити психологічний та методичний рівень поінформованості педагогів щодо того, як діти сприймають свою стать і розвивають ідентичність.						
2.1.	Впровадження методів сприяння інклюзивному середовищу, що підтримує гендерні ідентичності	2	2			4
2.2.	Сприяння різноманітності як пріоритетна складова імплементації гендерної рівності в закладі дошкільної освіти		2	1		3
2.3.	Вирішення гендерних проблем у дошкільному		2	1		3

	дитинстві та визначення відповідних заходів					
Модуль 3. Розпізнавання та попередження сексуального та психологічного насильства. Мета: Навчити педагогічних працівників та батьків розпізнаванню ознак потенційного сексуального і психологічного насильства щодо дітей дошкільного віку.						
3.1.	Опрацювання відповідних віку стратегій навчання дітей автономії тіла, згоди та особистим кордонам	2	2			4
3.2.	Недопущення психологічного насильства з боку педагогів та батьків щодо дітей дошкільного віку		2			2
3.3.	Взаємодія з родинами щодо питань гендерної рівності та надання ресурсів в очному та дистанційному форматі для підтримки їхнього розуміння		2	1		3
	Підсумковий тест				2	
	Всього	6	16	6	2	30

Інформаційний обсяг освітньої компоненти

Організаційно-педагогічні умови та психологічний супровід процесу виховання гендерної ідентичності у дітей дошкільного віку.

Основи здорового розвитку гендерної ідентичності у дітей дошкільного віку. Важливість організаційних структур, педагогічних підходів і систем психологічної підтримки, що формують процес виховання гендерної ідентичності. Сприяння розвитку інклюзивного освітнього середовища, адаптивних освітніх методик для психолого-педагогічної підтримки, створення сприятливої позитивної атмосфери реалізації процесу розвитку гендерної ідентичності в дітей дошкільного віку. Ефективні стратегії, виклики та потенційні наслідки для освітньої практики підтримки освіти гендерної ідентичності в дошкільному дитинстві.

Ключові слова: гендерна ідентичність, дошкільна освіта, організаційні умови, педагогічні підходи, психологічний супровід, інклюзивне середовище, розвиток дитинства.

Розуміння гендерних стереотипів та їх вплив на дітей дошкільного віку.

Гендерні стереотипи та їх роль у формуванні гендерної ідентичності та поведінки дошкільного віку. Важливість контекстів та їх вплив на розвиток і розуміння гендерних ролей. Вразливість дітей до суспільних норм та очікувань: сім'я, засоби масової інформації, однолітки та заклади освіти. Подолання гендерних стереотипів у дошкільній освіті. Створення середовища, яке заохочує різноманітні інтереси та поведінку незалежно від статі. Виховання індивідуальності, творчості та почуття рівності серед дітей. Подолання гендерних стереотипів у закладі дошкільної освіти та надання дітям можливості вільно досліджувати свої інтереси, не відчуваючи себе обмеженими суспільними очікуваннями, пов'язаними зі статтю.

Ключові слова: подолання гендерних стереотипів, дошкільна освіта, контексти, заохочення різноманітності, суспільні очікування, рівність серед дітей.

Визначення ролі педагогічних працівників у просуванні гендерної рівності в закладах дошкільної освіти.

Освітні інформаційні заходи пристосовані для різних аудиторій – педагогів, психологів, персоналу закладу освіти для забезпечення широкого розуміння та прийняття. Передача та поширення цінностей і надбань демократії від одного покоління до іншого через інтеграцію гендерних підходів у толькі закладах дошкільної освіти. Вплив ставлення педагога до сприйняття дітьми гендерних ролей. Значення гендерно нейтральної мови. Сприяння позитивним зразкам для наслідування: приклади людей, які досягли успіху в різних сферах будучи в нетрадиційних гендерних ролях. Залучення педагогів до обговорень і практикумів, присвячених гендерному вихованню дітей. Визначення унікальних інтересів та талантів кожної дитини не пов'язаних з певною статтю.

Ключові слова: цінності, надбання демократії, стратегії та методи, гендерне виховання, ставлення педагога до гендерних ролей, гендерно нейтральна мова, визначення унікальних інтересів.

Впровадження методів сприяння інклюзивному середовищу, яке підтримує гендерні ідентичності.

Створення інклюзивного середовища, яке заохочує дослідження та ігри без гендерних стереотипів. Використання різних методів виховання, таких як розповідь, рольові ігри, інтерактивні ігри. Використання прикладів із реального життя в безпечному та сприятливому середовищі, що допомагає дітям краще зрозуміти ці поняття. Інклюзивне інформування - стіни, які «говорять», фільми, мультиплікація, відвідування музеїв та мистецькі заходи. Підбір іграшок, ігрових засобів і книжок, які не стигматизовані як «для хлопчиків» або «для дівчаток». Використання вправ та ігор, які зображують різноманітні гендерні ролі, ідентичності та самовираження. Проектування

навколишнього середовища без строгих гендерних стереотипів, наприклад, наявність осередків з різними активностями, які не позначені як спеціально для хлопчиків чи дівчаток. Використання мови яка, унеможливило стереотипи. Заохочення дітей виражати себе так, як їм зручно, незалежно від того, чи це стосується одягу, діяльності чи стилю гри, без нав'язування суспільних гендерних норм.

Ключові слова: інклюзивне інформування, засоби гри не стигматизовані за гендером, заохочення для самовираження, іграшки, розваги, книги, ставлення педагога до гендерних ролей, визначення унікальних інтересів.

Сприяння різноманітності як пріоритетному компоненту реалізації гендерної рівності в ЗДО.

Інтеграція різноманітних поглядів, культур та ідентичності в освітню структуру. Усунення гендерної нерівності та важливість врахування відмінностей у расовій, етнічній приналежності, здібностях, соціально-економічному становищі. Організація різних форм роботи з дітьми, в процесі яких вшановується унікальність, заохочується співпереживання та багатство різноманітності. Реалізація дітьми дошкільного віку проєктів, пов'язаних зі сприйняттям різноманітності.

Ключові слова: різноманітність, погляди, врахування відмінностей, расова та етнічна приналежності, іграшки, унікальність, співпереживання.

Вирішення гендерних проблем у дошкільному дитинстві та визначення відповідних заходів.

Оцінка та вдосконалення існуючих освітніх практик, які можуть змінювати, або кидати виклик застарілим гендерним стереотипам у ЗДО. Вивчення впливу батьківського ставлення та поведінки на розвиток гендерної ідентичності дошкільників. Визнання та врахування впливу культурних і суспільних факторів на гендерне сприйняття в дошкільному дитинстві. Пристосування стратегій до конкретних потреб і викликів, пов'язаних з різними культурними контекстами. Заходи та форми роботи, що відповідають віку та рівню розуміння дитини. Доступні пояснення під час повсякденних справ, культурні та просвітницькі заходи.

Ключові слова: освітні практики, культурні та суспільні фактори, потреби, виклики, культурний контекст, доступність.

Опрацювання відповідних віку стратегій навчання дітей автономії тіла, згоді та особистим кордонам

Автономія тіла, надання дітям можливості розуміти власне тіло та контролювати його. Формування уявлень про право сказати «ні» небажаному фізичному контакту. Навчання концепції згоди, право давати або відмовляти в дозволі на будь-який фізичний контакт, будь то обійми, поцілунки чи будь-

яка форма дотику. Формування уявлень про повагу кордонів інших і очікування згоди. Допомогти дітям розпізнати свої особисті кордони та зрозуміти, що можна встановлювати обмеження на фізичні взаємодії. Розширення можливостей і безпека, які полягають у тому, щоб надати дітям знання та навички розпізнавати незручні ситуації та реагувати на них.

Ключові слова: автономія тіла, незгода, власні кордони, безпека, реагування.

Недопущення психологічного насильства з боку педагогів та батьків щодо дітей дошкільного віку.

Стратегії, рекомендації та практики, спрямовані на недопущення психологічного насильства чи жорстокого поводження з боку педагогів і батьків щодо дітей дошкільного віку. Фізичне, емоційне та вербальне насильство. Обговорення кейсів та виявлення ознак психологічного насильства, розуміння його впливу на розвиток дітей дошкільного віку. Профілактичні заходи, просування методів позитивної дисципліни, навчання педагогів і батьків здоровим методам спілкування та створення сприятливого середовища для емоційного благополуччя дітей. Виховання здорових стосунків, сприяння позитивній поведінці та забезпечення психічного здоров'я у дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти і вдома.

Ключові слова: психологічне насильство, фізичне, емоційне та вербальне насильство, жорстоке поводження, здорові стосунки, психічне здоров'я, позитивна поведінка.

Взаємодія з родинами щодо питань гендерної рівності та надання ресурсів в очному та дистанційному форматі для підтримки їхнього розуміння.

Освіта та обізнаність батьків щодо таких тем, як стереотипи, несвідомі упередження та важливість рівних можливостей для всіх статей. Надання ресурсів, які демонструють різноманітні точки зору та досвід - книги, фільми та онлайн-контент. Рекомендації батькам щодо сприяння гендерній рівності вдома. Розробка онлайн-платформ, сторінок на сайті ЗДО, вебінарів або програм, які надають доступну інформацію та ресурси щодо гендерної рівності. Професійна підтримка для родин, які вирішують проблеми, пов'язані з гендерною рівністю - консультації / онлайн-консультації психологів, соціальних працівників і фахівців, які спеціалізуються на цих питаннях.

Ключові слова: обізнаність, упередження, рекомендації батькам, онлайн-платформи, ресурси.